

Наказ №232 від 01.09.2022 р.

Інструкція №14

з охорони праці вчителя трудового навчання

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони праці для вчителя трудового навчання, поширюється на всіх учасників освітнього процесу.

1.2. Постійне робоче місце працівника – майстерня. Технологічне обладнання, яке застосовується на робочому місці: верстати для ручної обробки деревини, верстати для ручної обробки металу, абразивні інструменти, електропаяльники, деревофугувальний станок, круглопильний (циркульний) станок, токарні станки по деревині, свердлильний станок, ін. електроапаратура.

1.3. Введення в експлуатацію кабінету трудового навчання відбувається на підставі акту-дозволу, складеного комісією по закладу освіти.

1.4. У кабінеті трудового навчання слід проводити заняття лише з цього предмета. Використовувати приміщення з іншою метою (проведення уроків з інших предметів, гуртків іншого напрямку, зборів тощо) не дозволяється.

1.5. Працівник допускається до самостійної роботи за професією після щорічного проходження медогляду, проходження інструктажів з охорони праці (вступного та на робочому місці).

1.6. Працівник зобов'язаний знати й виконувати вимоги нормативних актів про охорону праці, правила поведінки з устаткуванням на робочому місці.

1.7. Основні небезпечні виробничі фактори на робочому місці:

— ураження електричним струмом при необережному поводженні з електро-розеткою, електроапаратурою, електроінструментом, станками;

— загоряння електроапаратури внаслідок використання нестандартних запобіжників;

— одержання термічного опіку при заміні лампи діaproектора;

— отримання травми під час користування несправними меблями;

— поранення при роботі на станках унаслідок відсутності чи несправності огороження;

— травмування внаслідок неміцного кріплення деталі й інструмента; несправності й притуплення інструменту, що ріже; надівання й зняття ремня на ходу станка; несправності електрообладнання, зокрема, заземлення; безладдя на робочому місці;

— поранення рук різцем і частинами, що рухаються;

— травмування обличчя й очей стружкою, що відлітає;

— поранення рук при дотику ними до деталей, що обробляються;

— поранення під час роботи на круглопильному станку при викиданні пило-матеріалів;

— поранення осколками при обробці косошарового, недоброякісного пило-матеріалу;

- поранення рук при відпилюванні дрібних частинок без відвідного клина;
- поранення рук при вийманні осколків на ходу станка;
- поранення рук при роботі на деревофугувальному станку без колодок чи штовхальників;
- поранення рук при роботі без огорожень ременя, ножового валу;
- поранення рук при роботі з неправильно встановленими ножами;
- травмування при роботі на електроточилі без індивідуальних засобів захисту (травмування очей, захоплення одягу, волосся незакритими деталями станка, які рухаються);
- поранення обличчя, тіла в результаті вильоту осколків абразиву чи інструменту внаслідок великого зазору підручника;
- поранення ніг інструментом, який упав;
- ураження електричним струмом при відсутності заземлення чи несправності проводки;
- поранення при неправильному кріпленні інструмента, що ріже.
- ураження незахищених очей полум'ям вольтової дуги чи осколками нагару при очищенні деталей після їх зварювання;
- отруєння димом при відсутності вентиляції;
- опіки рук гарячим електропаяльником, припоєм;
- опіки рук, очей і обличчя бризками припою, флюсу, кислот;
- захоплення одягу, волосся рухомими незакритими деталями верстата;
- поранення осколками погано склеєної, косошарової, сучкуватої деревини.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи.

2.1. Перевірити справність меблів у кабінеті (стілець, стіл, дошки, шаф).

2.2. Перевірте надійність кріплення унаочнення та стендів.

2.3. Перед використанням електроапаратури перевірити електрошнури з метою виявлення видимих пошкоджень ізоляції.

2.4. Про виявлені пошкодження меблів, унаочнення чи електрообладнання повідомити директора ліцею;

2.5. Перед ручною обробкою деревини:

- одягнути спецодяг;

- перевірити наявність інвентаря, справність верстата (затискні коробки, упор для пиляння, затискні клини);

- розкласти на верстаті інструменти індивідуального користування в строгому порядку. На верстаті не повинне бути нічого зайвого.

2.6. Перед ручною обробкою металу:

- надягніть спецодяг (фартух із нарукавниками чи халат і головний убір);

- при рубанні металу надягніть окуляри;

- перевірте наявність інвентаря (совок, зміталка, щітка для чищення напилків, сидіння, підставні ґрати);

- перевірте стан інструментів індивідуального користування, розкладіть їх у строгому порядку;

- перевірте стан верстатних тисків (губки тисків повинні бути щільно пригвинчені, насічка не спрацьована).

2.7. Перед виконанням електропаяння:

- підготуйте й перевірте справність інструменту, електропаяльника й пристосувань;

- переконайтеся в справності ручки електропаяльника й проводів;
- перевірте надійність заземлення робочого столу;
- переконайтеся, що поблизу вашої роботи немає легкозаймистих матеріалів і палих рідин.

2.8. Перед роботою на абразивному інструменті (електроточилі):

- перевірте надійність кріплення огорожень небезпечних місць на верстаті: захисного кожуха в абразивного кола і кінців шпинделя, а також справність захисного екранчика проти абразивного пилю;
- шляхом огляду переконайтеся, чи немає тріщин і осколків на абразивному колі;
- перевірте справність захисного заземлення верстата;
- установіть підручник для точіння інструментів на 2—3 мм від кола абразиву і надійно закріпіть його;
- надягніть захисні окуляри чи опустіть запобіжний екран;
- перевірте верстат на холостому ходу, відійдіть трохи убік від небезпечної зони проти кола.

2.9. Перед роботою із застосуванням переносних електроінструментів (дріль, переносний трансформатор, шліфувалка, пилка, свердливка, рубанок та ін.):

2.10. Одержуючи інструмент, шляхом зовнішнього огляду переконайтеся:

- у надійності кріплення всіх нарізних сполучень;
- у легкості й плавності руху всіх ходових частин;
- у правильності напрямку обертання інструмента, що ріже;
- у справності струмоведучого шлангового кабелю і захисного заземлення;
- у надійності роботи вимикача.

2.11. Одягніть монтерські гумові рукавички і покладіть під ноги гумовий коврик. Попередньо перевірте їхню справність.

2.12. Перед початком роботи на електрозварювальному інструменті:

- правильно надягніть спецодяг і приготуйте захисну маску, щиток чи окуляри;
- під ноги покладіть гумовий коврик;
- видаліть з робочого місця сторонні й непотрібні для роботи предмети;
- перевірте справність зварювальної частини апарата;
- уключіть вентиляційну систему;
- перевірте надійність заземлення кожуха трансформатора;
- переконайтеся, що поблизу проваджуваної роботи немає легкозаймистих матеріалів.

2.13. Перед виконанням електромонтажних робіт:

- перевірте стан інструментів: ручки плоскогубців, гострозубців і т.д. повинні мати ізолююче покриття; рукоятки повинні бути з ізоляційного матеріалу;
- користайтесь інструментами тільки за призначенням;
- монтувати й збирати електричні схеми, робити в них переключення можна лише при відсутності напруги;
- схему збирайте так, щоб проводи не перехрещувалися, не були натягнуті і не схрещувалися петельками;
- при паянні використовуйте як флюс каніфоль.
- при роботі біля електричних приладів і машин стежте, щоб руки, одяг, волосся не торкалися обертових деталей і оголених провідників;

- забороняється перевіряти наявність напруги пальцями;
- в усіх випадках виявлення ушкоджень електропроводки, устаткування, вимірювальних приладів треба негайно виключити рубильник.

2.14. Перед початком роботи на токарному верстаті ТВ СТД –120:

- надягніть спецодяг;
- перевірте надійність кріплення захисного кожуха пасової передачі;
- огляньте, чи надійно закріплено захисне заземлення (занулення) до корпусу верстата;
- приберіть із верстата всі сторонні предмети, інструменти розкладіть на встановлених місцях;
- перевірте, чи немає в заготовці сучків і тріщин, обтешіть заготовку до потрібної форми, після чого надійно закріпіть її в обертових центрах на верстаті;
- установіть підручник із зазором 2-3 мм від оброблюваної деталі і закріпіть його на висоті центральної лінії заготовки;
- перевірте справність різального інструмента й правильність його заточки;
- перевірте роботу верстата на холостому ході, а також справність пускової коробки, вмикаючи й вимикаючи її кнопки;
- перед початком роботи надіньте захисні окуляри.

2.15. Перед початком роботи на свердлильному верстаті:

- надійно закріпіть свердло у патроні;
- перевірте роботу верстата на холостому ході та справність пускової коробки, вмикаючих і вимикаючих кнопок;
- міцно закріпіть деталь на столі верстата в лещатах або кондукторах.;
- забороняється під час свердління підтримувати руками незакріплену деталь;
- перед початком роботи надіньте захисні окуляри.

2.16. Перед початком роботи на круглопилальному (циркульному) верстаті:

- надягніть спецодяг;
- застебніть обшлага на гудзики;
- надягніть захисні окуляри;
- приберіть все зайве і не захаращуй пиломатеріалами робоче місце;
- перевірте, щоб робоча частина диска пилки була постачена ковпаком, а неробоча частина диска, розташована під столом верстата, повинна бути обгороджена спеціальними пристосуваннями — щитами;
- при роботі на комбінованому верстаті стежте, щоб частина ножового вала була міцно закрита спеціальним огородженням;
- не допускайте одночасної роботи циркульної й фугувальної частин верстата;
- перевірте кілька разів пилку і перевірте, чи не б'є вона, чи міцно закріплена на валу;
- огляньте пилку і переконайтеся в тому, що вона не має тріщин, надривів і поламаних зубів;
- огляньте, чи правильно встановлена напрямна лінійка, розклинюючий ніж (він повинний бути на 0,5 мм товстіше пропила деревини);
- перевірте заземлення верстата;
- випробуйте правильність роботи верстата на холостому ході шляхом включення й вимикання кнопок пускової коробки;

— перевірте підготовлену для розпилювання деревину на відсутність у ній цвяхів, сучків, що не підлягають розпилу і т.п.

2.17. Перед початком роботи на деревофугувальному верстаті:

— надягніть й упорядкуйте спецодяг:

— застебніть обшлага рукавів;

— надягніть захисні окуляри;

— не допускайте захаращення робочого місця;

— стежте, щоб непрацююча частина ножового вала була обгороджена;

— перевірте міцність огороження робочої частини ножового вала, що механічно закривається;

— при роботі на комбінованому верстаті стежте, щоб циркульна пилка була міцно закрита;

— забороняється одночасна робота на фугувальній і круглопилій частині верстата;

— переконайтеся в міцності кріплення верстата;

— перед початком роботи перевірте верстат на холостому ходу.

2.18. Перед початком кулінарних робіт:

2.18.1. При користуванні газовими плитами:

— перед користуванням плитою потрібно добре провітрити приміщення, уключити вентиляцію;

— переконавшись, що крани пальників і духової шафи закриті, відкрити кран на газопроводі (риска на голівці крана повинна бути спрямована уздовж осі труби);

— полум'я пальника повинне бути рівномірним, синього кольору (якщо воно жовтого кольору і відривається від пальника, останнє необхідно відрегулювати);

— перед запалюванням пальника духової шафи плити його необхідно провітрити, відкривши його на 2—3 хвилини.

2.18.2. При користуванні електричною плиткою:

— перед включенням перевірити справність шнура живлення;

— спіраль (відкрита) не повинна виступати над поверхнею кераміки плитки;

— установлювати плитку слід на вогнетривку підставку (цегла, азбест і т.п.);

— при включенні плитки штепсельна вилка повинна щільно до відмовлення входити в гнізда штепсельної розетки;

— не допускається вимикання вилки смиканням за шнур;

— для готування їжі на електроплитці необхідно користуватися тільки емальованим посудом.

3. Вимоги безпеки під час роботи.

3.1. Не користуйтеся несправними меблями.

3.2. Не підключайте електроапаратуру до мережі в розібраному стані.

3.3. Перед заміною запобіжників не забудьте вийняти вилку з розетки мережі.

3.4. Ремонт електроапаратури, заміну лампи діапроектора й чистку оптичних деталей слід проводити, відключивши електроапаратуру від мережі.

3.5. При заміні лампи діапроектора не слід виймати її з патрона одразу після відключення діапроектора від мережі, оскільки лампа нагрівається під час роботи до високої температури.

3.6. Не залишайте без догляду на тривалий час включену електроапаратуру. При тривалих перервах вийміть вилку шнура живлення зі штепсельної розетки.

3.7. Під час ручної обробки деревини:

3.7.1. Надійно закріпіть оброблюваний матеріал (деревину) у затисках верстата.

3.7.2. Користайтеся інструментом тільки за призначенню, справним, добре налагодженим і наточеним.

3.7.3. Кінці полотнин лучкових пилок повинні бути міцно закріплені в шаховках. Полотнини розведені. Шнур повинен забезпечувати необхідний натяг полотнини.

3.7.4. Стругальні інструменти повинні мати ріжок чи вивіску в зензубелях, калівках, гелтелях. Задня частина колодки повинна бути округлою й гладкою. Розщеплені частини стругів негайно замінюються. Ручки інструментів повинні бути зручними для роботи.

3.7.5. Технологічні операції (пиляння, отісування, довбання, свердління, з'єднання деталей) виконуйте на верстаті у встановлених місцях, використовуючи пристосування, упори і підкладні дошки.

3.7.6. Не допускайте забруднення верстата відходами, стружками.

3.7.7. Не відволікайтеся під час роботи, стежте за правильними прийомами роботи.

3.7.8. Готування й розігрівання клею робіть під постійним спостереженням в ізольованому від майстерні і добре вентильованому приміщенні.

3.7.9. Користування відкритим вогнем, а також електророзігрівачами в деревообробній майстерні забороняється.

3.7.10. Щоб уникнути травмування необхідно:

— стежити за натяжкою полотнини лучкової пилки;

— застосовувати спрямувач для опори полотнини інструмента при запилюванні;

— проводити чищення стругів (рубанок, шерхебель, фуганок) дерев'яними клинами;

— у випадку псування інструмента під час роботи негайно замінити його.

3.8. Під час ручної обробки металу:

3.8.1. Міцно закріпіть оброблювану деталь у тисках. Важіль тисків опускайте плавно, щоб не одержати травму рук.

3.8.2. Роботу виконуйте тільки справними, добре налагодженими інструментами.

3.8.3. Щоб уникнути травмування необхідно стежити за тим, щоб:

— поверхня бойків молотків, кувалд була опуклою, а не збитою;

— інструменти (напилки й ін.), що мають загострені кінці-хвостовики, повинні бути постачені дерев'яними, щільно прилягаючими ручками установленої форми без розколів і тріщин;

— ударні різальні інструменти (зубило, борідок, кернер, крейцмейсель та ін.) мали не збиту поверхню;

— зубило повинне бути довжиною не менше 150 мм, причому відтягнута його частина повинна дорівнювати 60—70 мм;

— при роботі напилками пальці знаходилися на поверхні напилків.

3.8.4. Не перевіряйте пальцями якість поверхні, що обпилюється.

3.8.5. Не застосовуйте ключів, що мають зев більшого розміру, ніж гайка, не подовжуйте рукоятку ключа шляхом накладування (захоплення) двох ключів.

3.8.6. Слюсарними інструментами користайтеся тільки за їх прямим призначенням.

3.8.7. При різанні металу ножицями притримуй заготовку, що відрізається, з листового металу рукою в рукавичці (рукавиці).

3.9. При виконанні робіт з електропаяння:

3.9.1. Поводьтеся з електропаяльником обережно, не упускайте і не використовуйте його як ударний інструмент.

3.9.2. При паянні варто остерігатися бризів розплавленого припою і не торкайтеся гарячих місць руками, щоб не обпектися.

3.9.3. При короткочасних перервах у роботі поклади нагрітий електропаяльник на спеціальну підставку.

3.9.4. При відлученні з робочого місця виключіть електропаяльник; не вилучайте вилку зі штепсельної розетки ривком за провід.

3.9.5. При паянні, лудінні й роботі з кислотами варто користатися гумовими рукавичками і захисними окулярами.

3.9.6. Усі хімічні речовини, які застосовуються при паянні, необхідно тримати в скляному посуді з притертими скляними пробками. На кожному посуді повинен бути напис із назвою речовини.

3.9.7. Травлення виробів перед лудінням і травлення кислоти для готування хлористого цинку варто проводити під витяжною шафою чи в спеціально відведеному приміщенні.

3.9.8. Будьте обережними із флюсами для паяльних робіт. Не розливайте на стіл, підлогу, на одяг і взуття. Не змочуйте руки і не пробуйте язиком, особливо хлористий цинк (кислоту).

3.9.9. Застосовуйте захисні окуляри під час паяння.

3.10. Під час роботи на абразивному інструменті (електроточилі):

3.10.1. При заточенні інструмента необхідно надійно утримувати його руками, плавно, без ривків і зусиль підводити до абразивного кола трохи вище горизонтальної його осі .

3.10.2. Не нахиляйтеся до інструмента, що наточується, для спостереження за ходом заточення. Момент зіткнення кола з інструментом визначайте за іскрою. Момент закінчення заточення визначайте після того, як коло відведене від інструмента й інструмент виведений у безпечну зону

3.10.3. Щоб уникнути травм, забороняється:

- робити заточення на несправному колі;
- працювати без захисного чи екрана окулярів,
- стояти в напрямку площини обертання абразивного кола;
- проводити заточення на бічній поверхні кола;
- визначати рукою на дотик гостроту й рівність заточених інструментів;
- класти предмети на корпус верстата;
- відходити від верстата до повної зупинки вала з абразивним колом.

3.11. Під час роботи із застосуванням переносних електроінструментів (дріль, переносний трансформатор, шліфувалка, пила, свердлилка, рубанок та ін.);

3.11.1. Не допускайте наявності цвяхів та інших металевих предметів в оброблюваному матеріалі.

3.11.2. Не допускайте вогкості, забруднення, попадання стружок та інших сторонніх предметів на електроапаратуру.

3.11.3. Стежте за справністю захисного заземлення інструмента.

3.11.4. Після установки оброблюваної деталі на верстаті чи іншому робочому місці включіть електроінструмент, подавайте (натискайте) його так, щоб не було різкого руху чи поштовху.

3.11.5. Не працюйте при вібрації електроінструмента.

3.11.6. Обробляйте деталі в спеціальних пакетах (шаблонах) чи надійно закріплені.

3.11.7. При відлученні від робочого місця обов'язково відключіть електроінструмент від мережі.

3.11.8. Ставте електроінструмент у безпечному положенні.

3.11.9. Працюючи переносним електроінструментом, стежте за кабелем живлення (не допускаючи його скручування, завалу й інших механічних впливів);

3.11.10. Не робіть часткове розбирання й регулювання інструмента, що ріже, без від'єднання електроінструмента від мережі живлення.

3.11.11. Не переходьте з однієї ділянки роботи на іншу з не виключеним електроінструментом.

3.11.12. Зберігайте електроінструмент у визначеному місці.

3.12. Під час роботи на електрозварювальному інструменті:

3.12.1. Укладіть деталь, що зварюється, стійко. Застосовуйте з цією метою пристосування.

3.12.2. Не дивіться не захищеними світлофільтрами очима на полум'я вольтової дуги.

3.12.3. При зміні електродів недогарки кидайте у шухляду.

3.12.4. При короткочасних перервах вішайте електротримач тільки на спеціальну підставку.

3.12.5. Працюючи на електродкрапковому зварювальному апараті, стежте за станом електродів. При наявності нагару чи згорянні кінців електродів слід їх зачистити, при цьому діаметр контактів площини підтримувати в номінальному стані, попередньо відключивши трансформатор від електроживлення.

3.12.6. Надягайте захисні окуляри при зачищенні поверхонь виробу, що зварюється, чи видаленні зі спрямованих електродів шару нагару.

3.12.7. Застосовуйте напилки тільки зі справними, добре насадженими ручками.

3.12.8. При тимчасовому відлученні з робочого місця обов'язково виключіть зварювальний апарат.

3.12.9. При пробі ізоляції первинної обмотки трансформатора негайно виключіть трансформатор.

3.13. Під час роботи на токарному верстаті ТВ СТД –120:

3.13.1. Подавайте різальний інструмент на матеріал тільки після того, як робочий вал досягне повної частоти обертання.

3.13.2. Подавайте інструмент плавно, без сильного натискування.

3.13.3. Своєчасно посувайте підручник до оброблюваної деталі, не допускайте збільшення зазору.

3.13.4. Щоб уникнути травми у процесі роботи на верстаті:

- не нахиляйте голови близько до верстата;
- не приймайте і не передавайте предметів через верстат, що працює;
- заміряйте оброблювану деталь після повної її зупинки;
- не зупиняйте верстат, гальмуючи рукою деталь, що обробляється;
- не відходьте від верстата, не вимкнувши його.

3.14. Під час роботи на свердлильному верстаті:

3.14.1. Свердло до деталі подавайте плавно, без зусиль та ривків і тільки після того, як шпindel верстата набере повної швидкості;

3.14.2. Перед свердлінням металевої заготовки необхідно накернити центри отворів. Дерев'яні заготовки в місці свердління наколюють шилом.

3.14.3. Будьте особливо уважними й обережними наприкінці свердління. Під час виходу свердла з матеріалу заготовки вимкніть подачу.

3.14.4. Під час свердління великих дерев'яних заготовок (деталей) на стіл під деталь підкладайте обрізок дошки або кусок багатошарової фанери.

3.14.5. Щоб уникнути травми у процесі роботи на верстаті:

- не нахиляйте голови близько до верстата;
- не виконуйте роботи в рукавицях;
- не кладіть сторонніх предметів на станину верстата;
- не змазуйте, не охолоджуйте свердло за допомогою мокрих ганчірок: для охолодження свердла слід користуватися спеціальною щіточкою;
- не гальмуйте руками патрон або свердло;
- не відходьте від верстата, не вимкнувши його.

3.14.6. У разі припинення подачі електричного струму негайно вимкніть верстат.

3.14.7. Перед зупинкою верстата відведіть свердло від деталі, після чого вимкніть електродвигун.

3.15. Під час роботи на круглопилльному (циркульному) верстаті:

3.15.1. При розпилюванні пиломатеріалу по довжині стежте, щоб позаду пилки був розклинюючий ніж, а при поперечній — клин, що відводить.

3.15.2. Деревину плавно, без ривків подавайте до пилки. Надійно утримуйте й просувай її вперед, не допускаючи перекошування.

3.15.3. При розпилюванні деревини по довжині, що перевищує довжину робочого столу, повинні бути встановлені попереду і за столом міцні опори у виді козел із роликами.

3.15.4. Рух зубів пилки в місця підведення дерева повинен бути спрямованим обов'язково зверху вниз.

3.15.5. Користуйтеся штовхальником для просування дерева при подовжнім і поперечному розпилюванні.

3.15.6. Не подавайте матеріал на пилку животом, стійте збоку руху пиломатеріалу.

3.15.7. Не виймайте і не змітайте осколків на ходу верстата.

3.15.8. Зупиніть пилку при виявленні стукоту чи яких-небудь перебоїв у роботі пилки.

3.15.9. При відлученні від верстата відключіть його і дочекайтеся повної зупинки.

3.15.10. Не зупиняйте і не гальмуйте виключену пилку, яка ще продовжує обертатися.

3.16. Під час роботи на деревофугувальному верстаті:

3.16.1. При розпилюванні пиломатеріалу по довжині стежте, щоб позаду пилки був розклинюючий ніж, а при поперечному — клин, що відводить.

3.16.2. При ручній подачі деревини користайтеся навідними колодками чи штовхальниками.

3.16.3. Застосовуйте натискне пристосування. Забороняється притискати деталь рукою.

3.16.4. При обробці деталей, які довші робочого столу, користайтеся козлами (підставками з роликами). У крайньому випадку деталь обробляється вдвох (один деталь подає, інший приймає її і підтримує до кінця обробки).

3.16.5. Не допускайте роботи на верстаті при надщербленій, гостроскошеній накладці й штовхальнику.

3.16.6. Складайте матеріали й деталі акуратно, у визначене місце так, щоб вони не могли заважати в роботі.

3.16.7. Не змахуйте стружку чи друзки на ходу верстата.

3.16.8. При будь-якому відлученні від верстата відключіть його і дочекайтеся повної зупинки.

3.16.9. Не зупиняйте і не гальмуйте виключений ножовий вал, який ще продовжує обертатися.

3.17. Під час кулінарних робіт:

3.17.1. При користуванні різальними інструментами:

— картоплю потрібно чистити жолобковим ножом, рибу — шкребок, м'ясо проштовхувати в м'ясорубку дерев'яним пестиком;

— передавати ножі й вилки тільки рукою вперед;

— нарізування хліба, гастрономічних виробів, овочів і ін. робити на обробних дошках, дотримуючись правильних прийомів різання: пальці лівої руки повинні бути зігнуті і знаходитися на деякій відстані від леза ножа;

— при роботі з ручними тертками потрібно щільно утримувати оброблювані продукти (фрукти, овочі й ін.), не обробляти занадто маленьких їхніх частин.

3.17.2. При роботі з гарячими рідинами (вода, жир і ін.):

— стежити, щоб при закипанні вміст посуду не виливалося через краї;

— при сильному кипінні скоротити вогонь чи виключити плиту;

— кришки гарячого посуду варто брати рушником і відкривати від себе;

— сковорідку варто ставити й знімати чаплією з дерев'яною рукою.

4. Вимоги безпеки після закінчення роботи.

4.1. Відключіть електроапаратуру й електроінструмент від мережі.

4.2. Приберіть своє робоче місце, користаючись зміталкою. Здувати стружку, пил ротом чи змитати рукою забороняється.

4.3. Прибирання й упорядкування робочого місця виконуйте після припинення руху частин верстата, які обертаються.

4.4. На столярному верстаті перевірте наявність і стан клинів, а затискні коробки (задня, передня) загвинти до встановленого зазору (не більш 2—5 мм).

4.5. Приведіть у справний стан інструменти (зніміть задири на молотку, зубилі, керні. Очистіть напилки від стружки).

4.6. Щоб уникнути псування насічок на губках тисків не затискайте їх щільно, залишай зазор у 1—2 мм.

4.7. Перевірте справність меблів і обладнання. Про виявленні недоліки повідомте директора ліцею.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

5.1. При виникненні пожежі в майстерні необхідно:

- ужити заходів щодо евакуації з приміщення;
- вимкнути електромережу;
- повідомити пожежну охорону (тел. 101);
- повідомити директора ліцею;
- знеструмлену електропроводку можна гасити піском, водою, вогнегасником;

— у випадку загоряння проводів зварювального апарату виключіть його, а потім трансформатор і полум'я загасіть піском чи вогнегасником.

5.2. При ураженні електрострумом:

- відключити електроапаратуру від мережі;
- негайно розпочати допомогу потерпілому, викликати медичного працівника;
- повідомити про нещасний випадок директора ліцею.

Надання першої медичної допомоги треба починати з оцінки загального стану потерпілого і на підставі цього скласти думку про характер пошкодження.

1. У разі різкого порушення або відсутності дихання, зупинки серця негайно зробити штучне дихання та зовнішній масаж серця, викликати швидку медичну допомогу.

2. Дії при ураженні електричним струмом:

- необхідно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електрообладнання від джерела живлення, а при неможливості відключення - відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал;

- за відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мізку. При такому стані оживлення необхідно починати негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

3. Дії при пораненні:

- для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти на рану стерильний перев'язувальний матеріал і зав'язати її бинтом;

- якщо індивідуального пакету немає, то для перев'язки необхідно використати чисту носову хустинку, чисту полотняну ганчірку тощо. На те місце ганчірки, що приходиться безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настійки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану.

4. Дії при переломах, вивихах, ударах, розтягненні:

- при переломах і вивихах кінцівок необхідно пошкоджену кінцівку укріпити шиною, фанерною пластинкою, палицею, картоном або іншим подібним предме-

том. Пошкоджену руку можна також підвісити за допомогою перев'язки або хустки до шиї і прибинтувати до тулуба;

- при передбачуваному переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вух або рота) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку;

- при підозрі перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям у низ, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався з метою уникнення ушкодження спинного мозку;

- при переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

5. Дії при теплових опіках:

- при опіках вогнем,- парою, гарячими предметами ні в якому разі не можна відкривати пухирі, які утворюються, та перев'язувати опіки бинтом;

- при опіках першого ступеня (почервоніння) обпечене місце обробляють ватою, змоченою етиловим спиртом; при опіках другого ступеня (пухирі) обпечене місце обробляють спиртом, 3 % марганцевим розчином або 4 % розчином таніну;

- при опіках третього ступеня (зруйнування шкіряної тканини) накривають рану стерильною пов'язкою та викликають лікаря.

6. Дії при кровотечі:

- для того, щоб зупинити кровотечу, необхідно підняти поранену кінцівку ввєрх, кровоточиву рану закрити перев'язувальним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати протягом 4 хв

- при сильній кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, застосовується здавлювання кровоносних судин, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок у суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою; при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

Розроблено:

Фахівець з охорони праці

Олена ХОМИНА